

Сайтът **desebg.com** препечатва интервюто с председателя на Комисията по досиета **Евтим Костадинов**

, дадено специално за

Faktor.bg

. Поводът е премиерата на документалния филм

„Комисията по досиетата и отварянето на архивите на Държавна сигурност”

, която ще се състои тази вечер (14 май 2019 г.) от 18.30 ч. в кино „Одеон”.

Той е посветен на 12-годишнина от създаването на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Евтим Костадинов разказва за свършената работа през годините, както и за опитите да бъде спрян процеса на разкриване на сътрудниците на тоталитарните служби.

Г-н Костадинов, отбелязвате 12 години от създаването на Комисията по досиетата, как бихте определили пътя, който извървахте, какво свършихте?

– Искам първо да се върна назад в годините, когато като народен представител имах възможност да обсъждам в 40-то Народно събрание възможността да се приеме специален закон и да се създаде тази важна комисия. Тя трябваше да реши две основни задачи: да се съберат всички архивни документи от ДС и БНА, да се проверят всички публични лица, които изпълняват и формират политика и държавна дейност в

Написано от Мая Георгиева, Faktor.bg
Вторник, 14 Май 2019 13:30

страната. Комисията стартира своята работа на 5 април 2007 г., първоначално бюджетът и бе недостатъчен, за да работим пълноценно. С големи трудности и силната подкрепа на медиите ни предоставиха материалната база. По-късно правителството на Станишев ни предостави в Банкя две порутени сгради - бивши казарми, които ние в кратък срок превърнахме в европейска архивна база, за да можем да приемем и съхраняваме архивните документи от ведомствата. Още от първия ден Комисията започна да установява принадлежност на публични лица към репресивните тоталитарни служби.

Започнахме от президентската институция, а до сега сме проверили 339 822 лица, 17 558 са с установена принадлежност, но реално са обявени 13 668, защото другите са починали и законът ни забранява оповестяването им. За 12 години сме взели 1814 решения. Успели сме да приемем около 1 512 044 архивни дела, а това най-образно са 14 423 линейни метра. Обработени са 2 595 424 карти и картони на регистрирани лица, агенти, сътрудници, съдържатели на явочни квартири и т.н. Съхранили сме 3778 броя ролки – филмови материали, които вече са прехвърлени на съвременен дигитален носител. С гордост можем да кажем, че от първия ден работи читалня, а тя е посетена от 35 769 граждани и от 2 693 изследователи.

Статистиката е внушаваща, но вие като председател имате ли усещането, че много ценни документи са унищожени умишлено, а биографиите на агенти на ДС са изпрани старателно?

– С голямо разочарование споделям, че колкото повече навлизаме в тази архивна база, толкова повече придобивам усещането, че голяма част от документите са унищожени през годините. Тоест за много лица днес няма да може да се достигне до самата истина за техни обвързаности с репресивните служби. Констатирам, че е направен опит не само за унищожаване на архивни документи, но и за прочистване на картотекирани лица, утвърждавали режима на ДС. Но за съжаление днес трудно можем да възстановим реалната действителност. Фактите показват, че тези процеси са започнали още в началото на прехода. Най-активно са унищожавани досиета през периода 1990 до 1993 година. Така е прикрита дейността на сериозни публични личности, че са участвали в дейността на ДС и Военното разузнаване.

В по-късните години също са правени опити за унищожаване на документи. Даже сме сигнализирали и главния прокурор за нарушения през периода от 2003 до 2005 година във Военна информация. Но се оказа, че давностният срок за това престъпление е

Написано от Мая Георгиева, Faktor.bg
Вторник, 14 Май 2019 13:30

изтекъл и така не се стигна до разследване и търсене на виновни. Става дума за около 4000 дела, които са били унищожени тогава. Независимо че много документи и дела са прочистени, при по-задълбочено изследване на други архивни единици може да се стигне до истината. Имаме такива случаи и те не са единици.

Социологическо проучване сочи, че над 60% от обществото подкрепя дейността на Комисията и я намира за важна, но защо БСП се оказа най-големият враг на институцията и многократно през тези 12 години настоява за закриването ѝ?

– С откритата и прозрачна работа, съобразена единствено със закона успяхме да вдигнем авторитета и общественото доверие към нашата институция. Що се отнася до БСП, то тази партия винаги е била повлияна и блокирана от кадри, които са били свързани с репресивните комунистически служби. Такава е традицията и до днес. Лица от тази партия опитват да внушават трагични сценарии, че разкривайки досиетата, ще се срути националната сигурност и т.н. Ще споделя моето лично усещане по проблема – страхът не е толкова от реваншизъм, а от разобличаването и осветяването на дейността на тези лица, защото работата им не е била в полза на обществото, а в интерес на определена партия и отделни хора с власт.

По случай 12-та годишнина ще представите документален филм за работата на Комисията. Каква е неговата цел, какво ново ще научим?

– Този документален филм е реално един своеобразен отчет пред обществото, но и пред нашия работодател Народното събрание. Той е наситен с много нови факти и документи, с кадри от действителността. Целта е всеки, който иска да се запознае с дейността ни, да намери отговор на всички въпроси, които го интересуват. Филмът реално е обърнат към бъдещето и младото поколение, което тепърва трябва да си изгради вярна представа за годините на тоталитаризма и близкото минало. Сценарист е Христо Христов, а режисьор е Димитър Коцев. Те намериха много балансиран подход при създаването му, вярвам, че филмът ще има сериозен образователен и разяснителен ефект.

През миналата година Комисията по досиетата стана обект на съдебни атаки -

обявени от вас лица за принадлежност към ДС ви съдиха, а Темида постанови в тяхна полза, има ли някакви задкулисни причини за тези опасни практики?

– Проблемът е, че част от загубените от нас дела се водят от съдии, които са свързани с ДС и са възпитаници на школата на ДС. Тези магистрати вече са известни в публичното пространство, някои от тях са завършили Първи факултет на ДС и знаете, че кадрите им бяха единствените, които придобиваха и гражданската специалност „Право“. По-късно се разреши и завършилите Втори факултет да придобият същата гражданска специалност. На голяма част от тези лица в годините на демокрация се оказаха магистрати. И когато такива хора гледат дела, свързани с работата на Комисията по досиетата, те са в пълен конфликт на интереси. Почти всички дела, които сме загубили, са присъдени именно от такива съдии.

Реагирали сме срещу подобни практики с писма до председателя на ВАС, до Инспектората на ВСС. От наша страна при подобни дела правим проверки на съдиите и когато се окажат обвързаности със структурите на ДС, искаме техния отвод. Ако ще прилагаме законодателство в истинския му смисъл, веднага подобен уклон на конфликт на интереси трябва да бъде пресечен. Показателно обаче е, че магистратите, които търсят „вратички“, за да не се обяви даден агент действат от лични подбуди и заинтересованост, а не заради обществения интерес.

Освен противници Комисията и законът за досиетата имат и сериозни поддръжници в обществото и политиката. Бихте ли ги назвали?

– Благодаря на тези, които най-близо ни помагаша през годините за прилагането на закона. Благодаря на съответните правителства и особено на кабинета на Борисов. С едно двустранно споразумение между мен и тогавашния вътрешен министър Цветанов успяхме да приберем голяма част от документите, които се съхраняваха в МВР. Благодарен съм и на депутатите, медиите и изследователите, които ни подкрепяха и популяризираха смисъла от нашата работа. Особено важен факт е, че успяхме да привлечем младите изследователи.

Имате ли представа какъв е броят на свързаните с ДС и РУМНО лица, които днес продължават да заемат важни постове в държавната администрация?

Написано от Мая Георгиева, Faktor.bg
Вторник, 14 Май 2019 13:30

– Трудно може да се говори с конкретни цифри и проценти. Но президентската институция в момента е изключително под влиянието на хора, свързани с тези репресивни служби. Такива лица има и в парламента, държавните институции, политическите партии, кметствата. По времето на президента Плевнелиев имаше коментар по тази тема и мисля, че близо 14 хиляди са държавните постове, заети от агенти и кадрови служители по време на прехода. Всъщност това е видно като факт и от решенията на Комисията.

